

[Forsvarsministeren]

at se, hvad det er for »stribevis af kongreshø-
ringer«. Jeg så også – vistnok i Information
– refereret de problemer, hr. Thoft havde
med at finde ud af forskellen på, om et skib
havde en nuklear kapacitet – det vil sige, om
skibet er i stand til at have atomvåben om
bord – og spørgsmålet om, hvorvidt det rent
faktisk har det. Det er en ganske væsentlig
forskul, som hr. Thoft vist sprang over, da vi
diskuterede under »Iowa«-debatten. Det er
et udtryk for hr. Thofts måde at argumentere
på, og det kan være, den gør indtryk på nog-
le, men den gør ikke stort indtryk på mig.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Når vi diskuterer spørgsmålet om tillid,
forenkler ministeren det noget, når det ude-
lukkende skal gøres til et spørgsmål om tillid
til det, ministeren kalder sine allierede. Det,
der er problemet for mig, er, at jeg ganske
enkelt ikke har tillid til stormagter, uanset
om det er Sovjetunionen eller Frankrig – ja,
Frankrig er måske netop et godt eksempel,
for hvad har vi ikke set franskmændene lave
i New Zealands havne f.eks.? Kan New Zea-
land have nogen som helst anledning til at
have tillid til stormagter? Det er der næppe
nogen der vil kunne påstå – ministeren ej
heller. Så den stormagt kan man i hvert fald
ikke have nogen tillid til. Jeg kan ikke se,
hvad ministeren kan basere sin tillid til andre
stormagter på. Vi kender stormagterne,
og vi ved, de fører hemmelige krige; CIA
f.eks. fører hemmelige krige rundt omkring i
verden. Hvilken tillid kan man have til en
magt, der lader sine lejesoldater minere Ni-
caraguas havne f. eks.? I det hele taget er
stormagternes krænkelser af al lov og ret her
i verden så utallige, at jeg ikke skal trætte
ministeren med yderligere eksempler. Men
hvis ministeren virkelig vil stå her og påstå,
at man kan have tillid til stormagter, så må
jeg sige, at den danske regering bevæger sig i
en sådan verden af naivitet, at det må give
anledning til international bekymring.

(Kort bemærkning).

Søgaard (S):

Jeg vil bare sige til hr. Thoft, at jeg natu-
rligvis ikke her skal foruddiskontere, hvordan
man vil fremme sagen i selve udvalget, og

hvordan man vil viderebehandle den og der-
med også senere afgive en eller anden form
for beretning, eller hvad man vil, til de re-
spektive partier, henholdsvis regeringspartier-
ne og socialdemokratiet, herom. Men det, jeg
har sagt, er, at vi vil fremme sagen ved
spørgsmål i dette særlige udvalg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) be-
handling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbe-
slutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis
ingen gør indsigelse mod dette forslag, be-
trakter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det
er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 15:

*Forslag til folketingsbeslutning om garanti
mod atomvåben og kemiske våben på dansk
territorium.*

Af Albrechtsen (VS) og Hanne Thanning
Jacobsen (SF) m.fl.

(Fremsat 8/10 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Engell):

Det foreliggende forslag minder meget om
det forslag om kontrol med overholdelsen af
Danmarks atomvåbenfrihed, som vi drøftede
her i folketinget for 1 år siden.

Nu foreslår man, at alle fremmede mag-
ters militære enheder, der kommer til dansk
territorium i fredstid, skal afkræves en erklæ-
ring om, at de ikke medfører atomvåben eller
kemiske våben.

Det nye i forslaget er, at man dels ikke
længere taler om en inspektionsadgang, dels
har inddraget de kemiske våben i forslaget.

Ikke desto mindre vil regeringens hold-
ning stadig være, at vi ikke kan støtte forsla-

[Forsvarsministeren]

get – af de samme grunde, som jeg anførte i relation til det tidligere, og som jeg også lige har haft lejlighed til at gentage ved førstebehandling af beslutningsforslag nr. B 2.

Lad mig endnu en gang fastslå, at det er dansk politik ikke at acceptere stationering af atomvåben på dansk område i fredstid, at denne politik indebærer forbud mod enhver nok så kortvarig tilstedeværelse af atomvåben på dansk territorium, dvs. inklusive territorialfarvande, at fremmede magter på fuldt betryggende vis er blevet gjort bekendt med, at dette er dansk politik, og at vi ikke har nogen som helst grund til at tro, at den danske atompolitik ikke respekteres af andre lande, herunder NATO-landene.

Det er endvidere af regeringen utvetydigt tilkendegivet, at denne politik også gælder for kemiske våben. Jeg finder derfor, at forslaget er overflødigt og egnet til at skade det gode forhold mellem allierede.

Regeringen må således afvise forslaget.

Søgaard (S):

Socialdemokratiet kan erklære sig enigt i målsætningen med hensyn til dette forslag, men mener også, at det bør indgå i de drøftelser, som det særlige sikkerhedspolitiske udvalg fører.

Arentoft (KF):

I virkeligheden minder dette forslag om det, vi har debatteret nu i næsten 1 time lige forinden. Jeg kan ikke lade være med at sige i anledning af det, hr. Søgaard sagde nu, at jeg synes, det var mere klart, hvad hr. Knud Damgaard sagde, da vi behandlede et tilsvarende forslag den 7. november sidste år, hvor hr. Knud Damgaard fastslog, at alle bør kunne have tillid til, at Danmarks atomvåbenfrihed respekteres. Det håber jeg stadig væk er socialdemokratiets politik.

Men så skriver man følgende i bemærkningerne, og det er i og for sig også ret typisk:

»Der findes af indlysende årsager kun få håndgribelige beviser på, at Danmarks atomvåbenfrihed ikke respekteres. Kun i enkelte tilfælde, nemlig i B-2 flystyrtet ved Thule i 1968, kunne tilstedeværelsen af 4 brintbomber påvises.«

Begge steder anvender man flertal. Eksemplet med Thule er, så vidt jeg kan se, kun et

eksempel. Og af andre håndgribelige eksempler nævnte hr. Albrechtsen netop i den foregående debat, at hverken han, hr. Thoft eller Viljo Sigurdsson havde haft lejlighed til at komme om bord i »Iowa« f.eks. med geigertæller.

Jeg tror ærlig talt, man skulle give de herrer lov til at gå om bord med geigertæller, for da jeg for ½ års tid siden kom til at lukke op for en børneudsendelse i dansk TV, blev jeg højlig forbavset: den behandlede nemlig atomkraft, atomstråling osv., og den var ikke engang ensidig, tværtimod. Der gik et TV-hold rundt, og først viste man, hvad geigertælleren viste her i Københavns gader, hvor den gav et udslag – ikke særlig stort – og derefter tog man over til Barsebäck og tog igen geigertælleren frem uden for atomkraftværket, hvor den viste det samme som her i Københavns gader. Så gik man op på toppen af selve reaktoren, og også dér sagde geigertælleren nøjagtig det samme som udenfor. Så tog man tilbage til København, hvor man tog ud i TV-byen. Der gik man ind i et studie, hvor der var tændt et TV-apparat, og så slog geigertælleren ud ca. 5 gange så kraftigt.

Så hvis hr. Thoft, hr. Albrechtsen eller Viljo Sigurdsson gik rundt i et skib med en geigertæller, ville den nogle steder intet udslag give og andre steder give udslag, men det var formentlig, fordi radaren eller noget andet af den art var i gang.

Som jeg sagde under forrige debat: vi har beviser på, at masser af mennesker ikke er bange, men det bekymrer mig, at VS og SF simpelt hen er ude på at skabe en frygt i befolkningen for disse våben for at kunne fiske i rørt vand. Det synes jeg absolut ikke er nogen behagelig situation.

Selvfølgelig afviser det konservative folkeparti også af den grund dette forslag.

Da fru Inger Stilling Pedersen, der er kristeligt folkepartis ordfører i denne sag, er til et andet møde, har jeg lovet at afvise forslaget også på kristeligt folkepartis vegne.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Debatten bliver mere og mere interessant. Nu kan jeg forstå, at orlogskaptajn John Arentoft, som også er medlem af folketinget hr. Arentoft, gerne vil hjælpe os med at komme om bord på et af de amerikanske skibe

[Thoft]

for at kigge det efter i sømmene. Det tilsagn takker jeg for, for jeg er da sikker på, at orlogskaptajnen har bedre forbindelse, end både hr. Albrechtsen og jeg har, så det er vi meget glade for.

Der er en anden ting, som også undrer mig ved hr. Arentofts indlæg. Jeg kan da huske, at da den svenske skærgård blev besøgt af en sovjetisk u-båd og man ved hjælp af en geigertæller konstaterede klare udslag, var hr. Arentoft også en af dem, der med stor autoritet fastslog, at her havde vi beviset for, at der var atomvåben om bord. Men jeg kan forstå, at hvis man render rundt med en geigertæller om bord på de amerikanske skibe og den giver udslag, så er det i hvert fald bevis for det modsatte. Godaw do!

(Kort bemærkning).

Arentoft (KF):

For det første er det ikke mig, der kan give tilladelse til, at man går om bord med geigertællere. Men inden de herrer eventuelt skulle om bord med en geigertæller, skal de helt sikkert have lejlighed til at se den udsendelse i Danmarks Radios TV, for den vil nok åbne deres øjne for visse ting, og så vil de faktisk ikke kunne læse noget som helst ud af det.

Men hensyn til dette med geigertællere i u-båden øvre ved Karlskrona, så har jeg aldrig nogen sinde udtalt mig om noget som helst i den forbindelse, ihvorvel det skete, før jeg så den TV-udsendelse, som åbnede mine øjne.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg skal på venstres vegne afvise dette forslag og henvise til de mere generelle bemærkninger, jeg gjorde i forbindelse med den tidligere sag på dagsordenen, første behandling af beslutningsforslag nr. B 2.

Poulsaard (FP):

For god ordens skyld skal jeg også afvise forslaget.

Albrechtsen (VS):

Vi står jo med dette forslag over for det samme problem som i forbindelse med det forslag, vi lige har behandlet, nemlig at hr. Søgaard har meddelt, at man ønsker, at for-

slaget idé, intentionerne i det – som jeg har forstået at man, også hvad angår dette forslag, mener ligger inden for 3. maj-dagsordenen – skal indgå i arbejdet i det sikkerhedspolitiske udvalg. Jeg håber så, at vi ligesom med det andet forslag kan regne med, at vi faktisk har et tilsagn om, at denne sag ikke skal slyttes.

Jeg vil godt citere, hvad hr. Lasse Budtz skrev i Politiken den 28. juni 1985 under overskriften »Nej til besøg af skibe med atomvåben«:

»Det ville være betryggende, hvis venskabelige nationer, som vi er i pagt med, ville forsikre os om, at man respekterer Danmarks ønske om atomvåbenfrihed.«

»... ville forsikre os om«! Det, som jo er hele essensen i dette forslag, er, at vi ønsker en sådan forsikring. Vi ønsker en garanti eller, som hr. Lasse Budtz udtrykte det, en forsikring om, at der ikke er atomvåben om bord. Og jeg synes, at den artikel, som hr. Lasse Budtz skrev, var en ganske glimrende artikel, og jeg håber, at det stadig væk er det grundlag, som hr. Lasse Budtz opregnede i den artikel, som vil være det grundlag, som socialdemokratiet vil arbejde på i forsvarsudvalget og i det sikkerhedspolitiske udvalg, når vi skal behandle disse to forslag. For hvis det er socialdemokratiets grundlag, så må vi kunne finde en teknik, gennem hvilken vi kan modtage den forsikring, som hr. Lasse Budtz efterlyste, og det er jo det afgørende. Det afgørende for SF og VS er ikke, at vi lige nøjagtig i formen får vedtaget formuleringen, som den står i dette forslag, men kun dette, at vi får den garanti.

Jeg tillader mig derfor at have større forhåbninger til sagens behandling i denne samling, end jeg havde i sidste samling, og det skyldes jo også, at SF og VS har renonceret på at kræve en fysisk inspektion, hvad også forsvarsministeren gjorde opmærksom på. Det var et problem for nogle ordførere sidste år, og det har vi taget højde for, så forslaget altså ikke i denne omgang indeholder det element.

Vi har været meget inde på spørgsmålet om USA og de andre vestallierede, knap så meget på spørgsmålet om eventuelle sovjetiske skibes besøg, for slet ikke at tale om kinesiske eller israelske eller sydafrikanske eller andre atommagters. Men så er det jo spændende, at Sovjetunionen har signaleret,

[Albrechtsen]

at man vil være villig til at afgive garanti. Jeg har spurgt ministeren, om det betød, at man ville benytte sig af den adgang, hvis spørgsmålet blev aktuelt, og har fået det mærkværdige svar, at det ønsker man ikke; man har også fuld tillid til Sovjetunionen. Jeg har lige så stor tillid til Sovjetunionen, som jeg har til USA i denne sag, men der er vel heller ingen grund til at have større tillid, og jeg forstår simpelt hen ikke ministerens reaktion. Der kommer en stormagt og tilbyder garanti. Så vil man ikke engang have den. Så langt er det altså kommet. Så naiv og blåøjet er ministeren altså i sin tillid til stormagterne, at man ikke engang vil benytte sig af tilbuddet om en garanti, når det foreligger fra en af dem.

Hr. Arentoft var inde på de eksempler, vi har nævnt, på tilfælde, hvor vi er temmelig overbeviste om, at dansk atompolitik har været krænket. Det er rigtigt, som hr. Arentoft nævnte det, at det kun er i meget få tilfælde. Der var en situation, hvor nogle B-52 fly overfløj Færøerne for ganske kort tid siden. Her må vi gå ud fra som ret sikkert, som stort set 100 pct. sikkert, at de var atombevæbnede. Det var et uheld – det skal erkendes – som USA har beklaget, og det er jeg glad for, men det var altså en overflyvning, som vi med en til vished grænsende sandsynlighed må anse for at være atombevæbnet.

Det er, hvad der foreligger af konkrete bevisligheder, men jeg kan da nævne en liste over atomskibe, som har besøgt Danmark i løbet af det sidste års tid godt og vel; jeg går tilbage til august sidste år og nævner eksemplerne. Det drejer sig f.eks. om de to britiske fregatter »Aubrey Fitch« og »Arethusa«. Dernæst er der det herostratisk berømte skib »Invincible«, det britiske hangarskib, som deltog i Falklandsfelttoget, og som uden for al tvivl er atombevæbnet, bl.a. med nogle Harrier- og Buccaneerfly, men sandsynligvis også med missiler. Så drejer det sig om »Iowa« og om »Ticonderoga«, en USA-krydser, som bl.a. har et atomsystem, der hedder AS-ROC. Så drejer det sig om USA-fregatterne »Aylwin« og »Pharris«, som også har været her for ganske nylig, »Aylwin« i Ålborg bl.a. Og nu er der altså to USA-fregatter på vej, »Stephen W. Groves« og »Battle Axe«, som vil indfinde sig i København på tidspunktet for afholdelsen af den nordiske parlamentarikerkonference for ligesom at understrege,

hvor magten efter USAs mening ligger her i verden, når Norden diskuterer atomvåbenfrihed.

Det er klart, at hr. Arentoft kan påstå, at vi i de tilfælde, jeg har nævnt her, ikke har, hvad man kan kalde fældende beviser, hvis man nu skulle tale i retssprog. Men hvis det var sådan, at der var en retssag, hvor tvivlen ville komme USA til gode, så kunne hr. Arentoft selvfølgelig bruge sådan en argumentation. Problemet er imidlertid, at tvivlen skal komme den danske befolkning til gode og ikke USA. Det er den danske befolkning, der har krav på, at tvivlen kommer den til gode, og derfor er bevisbyrden omvendt i forhold til det, som ministeren og hr. Arentoft var inde på.

Hr. Arentoft mente, at vi kun var ude på at skabe frygt – at så frygt, sagde hr. Arentoft. Frygten er der, hr. Arentoft. Den er stort set hos os alle. Det er kun nogle få, som hr. Arentoft, der åbenbart ikke har den. Det, vi ønsker, er at mindske frygten, at øge sikkerheden, det er ikke at skabe frygten. Det er en underlig tanke, hr. Arentoft har, at vi skulle ønske at skabe frygten. Nej, vi ved, den er der. Vi ønsker tværtimod at gøre det muligt at mindske den.

Forsvarsministeren (Engell):

Da der er så få deltagere i denne debat – hvad man sådan set ikke kan fortænke medlemmerne i – vil jeg godt lige, alene af historiske grunde, slå fast, hvad det var, jeg sagde i det svar, som jeg gav folketingset på det spørgsmål, som hr. Albrechtsen stillede, nemlig spørgsmål nr. S 199 vedrørende sovjetiske krigsskibes eventuelle besøg her i landet. Jeg sagde nemlig i mit svar: »Spørgsmålet om sovjetiske flådefartøjers besøg i Danmark er ikke for tiden aktuelt. I øvrigt går jeg ud fra, at den sovjetiske regering er fuldt bekendt med den danske atompolitik.«

Det var altså noget andet end det, hr. Albrechtsen nævnte her fra talerstolen.

(Kort bemærkning).

Arentoft (KF):

Jo, det er netop den argumentation, som hr. Albrechtsen tror han kan fange folk med ved at komme med sådan nogle forkerte udtalelser. Og ligesådan, når han nu taler om overflyvningen på Færøerne. Der er han ret

[Arentoft]

sikker. Og med hensyn til »Invincible« får vi først en lang forklaring om, at den havde Harrierfly og den havde Buccaneerfly, osv. osv., men alt dette med detaljerne om den type fly osv. er jo sådan noget, som bruges til at sløre det hele med, og hr. Albrechtsen indrømmede, at man ikke havde fældende beviser.

Når jeg brugte udtrykket frygt, så tror jeg nok, jeg kan sige, at det er rigtigt, som hr. Albrechtsen siger, at alle er bange. Men der er noget, der tyder på, at VS og efterhånden også SF udnytter denne frygt, og det er det, der virkelig bekymrer mig. Man kan gøre folk så bange, at de næsten bliver paniske, og den, der er virkelig bange, har tabt ethvert slag på forhånd.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg vil ikke fortsætte debatten med hr. Arentoft om disse bevisligheder. Vi har gjort rede for en lang række eksempler, og til hr. Arentofts oplysning stiller vi gerne meget grundige beskrivelser af disse skibe og deres våbensystemer til rådighed for hr. Arentoft. Sådanne oplysninger kan lykkeligvis fremskaffes fra udlandet, og dem råder vi over i vid udstrækning, og dem kan hr. Arentoft få lejlighed til at studere, hvis han er interesseret.

Nej, problemet er ikke at bevise, at det er atomskibe – det var vist det, hr. Arentoft antydede. Der er jo ingen tvivl om, at det er atomskibe. Det, der er problemet, set med hr. Arentofts syn på bevisbyrden, er, at hr. Arentoft mener, at vi skal bevise for hr. Arentoft, at disse skibe ikke har lagt atomvåbnene, medens de besøger Danmark. Det er alene det, der står tilbage. At det er atomskibe, er jo bevist, og det lægger de pågældende regeringer, som ejer disse skibe, jo heller ikke skjul på.

Og så lige til allersidst til forsvarsministeren. Jeg forstod det svar, som jeg fik vedrørende Sovjetunionens tilbud om garanti, som et udtryk for, at ministeren havde samme politik over for Sovjetunionen som over for Danmarks allierede i NATO i dette spørgsmål, fordi ministeren gentog sin berømte formulering om, at man havde fuld tillid til, at Sovjetunionen var bekendt med den danske politik. Det kunne jeg ikke forstå anderledes,

end som jeg udlagde det. Hvis jeg nu må forstå det sådan, at ministeren i virkeligheden ønsker at tage et spørgsmål op igen, skal jeg da kun hilse det velkommen. Jeg var meget skuffet og i og for sig lidt forvirret over, at ministeren kunne svare på den måde, når det drejede sig om en magt, som jeg ved at ministeren har meget lidt tillid til. Det tror jeg da nok jeg kan gå ud fra, og derfor undrede det mig bare, men det kan jo være, jeg helt har misforstået svaret. Det ville da glæde mig meget, hvis det var tilfældet.

(Kort bemærkning).

Arentoft (KF):

Nu siger hr. Albrechtsen, at sådanne skibe kan medføre både den ene og den anden og den tredje slags våben. Kan hr. Albrechtsen f.eks. se forskel på en dansk minelægger, når den er fuldt lastet med miner, og så når den er tom for miner, når den har lagt alle sine miner – ud over, at der er en lille forskel i amningen, at den altså ikke stikker så dybt, når den har lagt minerne? Kan hr. Albrechtsen se forskel?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændring i følgende udvalg:

Markedsudvalget (15/11 85):

Udtræder: Leif Hermann (SF)

Ny stedf.: Thoft (SF)

[Tredje næstformand]

Der foreligger indstilling fra grupperne om valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til det særlige udvalg om Christianias fremtid, og jeg skal derfor nu lade foretage valg af det nævnte udvalg.

Uden for dagsordenen foretoges herefter:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til et særligt udvalg angående:

Forslag til folketingsbeslutning om Christianias fremtid.

(Beslutningsforslag nr. B 42).

(Jfr. tidenden sp. 2100).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en valggruppe på 85 medlemmer: det konservative folkeparti, venstre, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti, fremskridtspartiet, de frie demokrater og Steenholdt (Grønl.);

en valggruppe på 83 medlemmer: socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og venstre-socialisterne;

en valggruppe på 10 medlemmer: det radikale venstre.

Valgt blev:

Til medlemmer:

- 1 Karen Thurø Hansen (KF)
- 2 Connie Hedegaard (KF)
- 3 Agnete Laustsen (KF)
- 4 Birthe Rønn Hornbech (V)
- 5 Helge Sander (V)
- 6 Birgith Mogensen (CD)
- 7 Inger Stilling Pedersen (KrF)
- 8 Pia Kjærsgaard (FP)

- 9 Camre (S)
- 10 Erik Holst (S)
- 11 Torben Lund (S)
- 12 Joanna Rønn (S)
- 13 Løvig Simonsen (S)
- 14 Tastesen (S)
- 15 Ebba Strange (SF)
- 16 Anné Grete Holmsgård (VS)
- 17 Lone Dybkjær (RV)

Til stedfortrædere for:

- 1-3 Arentoft (KF)
Flemming Hansen (KF)
Ole Bernt Henriksen (KF)
- 4-5 Bente Nielsen (V)
Thor Pedersen (V)
- 6 Brusvang (CD)
- 7 Arne Bjerregaard (KrF)
- 8 Hagen Hagensen (KF)
- 9-14 Tove Lindbo Larsen (S)
Erling Olsen (S)
- 15-16 Carsten Andersen (SF)
Leif Hermann (SF)
- 17 Estrup (RV)

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 21. november 1985, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 15.36